

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Νησιωτική επιχειρηματικότητα: συμβάλλοντας στην εδαφική συνοχή»

(2017/C 306/10)

Εισηγήτρια: η κ. Marie-Antoinette Maupertuis (FR/AE), μέλος του εκτελεστικού συμβουλίου της περιφερειακής διοίκησης της Κορσικής

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ (ΕΤΠ)

Εισαγωγή: Οι ιδιαίτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι νησιωτικές περιφέρειες

1. εκφράζει την ικανοποίησή της για το αίτημα που της απηύθυνε η μαλτέζικη Προεδρία προκειμένου να συμμετάσχει στον εντοπισμό πιθανών λύσεων για την τόνωση του επιχειρηματικού πνεύματος και την προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής ανάπτυξης των νησιών·
2. υπενθυμίζει τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αναπτύσσει δράσεις για την ενίσχυση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, όπως ορίζεται στο άρθρο 174 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)·
3. υπενθυμίζει ότι στο άρθρο 174 της ΣΛΕΕ οι νησιωτικές περιοχές ορίζονται ως περιοχές που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής από την Ένωση, η οποία οφείλει να μεριμνά για τη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών εντός των κρατών μελών και μεταξύ αυτών·
4. υπενθυμίζει ότι στην Ένωση υπάρχουν 362 νησιά με περισσότερους από 50 κατοίκους, ήτοι συνολικά 17,7 εκατομμύρια άτομα (εκ των οποίων 3,7 εκατομμύρια στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες)· το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕγχΠ) στις περιοχές αυτές ανέρχεται (για το 2010) στο 79,2% του μέσου όρου της Ένωσης περίπου, ενώ μεγάλο μέρος από αυτές εξακολουθούν να υπάγονται στην κατηγορία των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών·
5. σημειώνει ότι οι περισσότερες από τις νησιωτικές περιοχές δεν γνώρισαν διαδικασία οικονομικής σύγκλισης κατά τη δεκαετία του 2000, σύμφωνα με τη μελέτη EUROISLAND (ESPON 2013), και μάλιστα ότι η κατάσταση επιδεινώθηκε έκτοτε σε πολλές από αυτές, λόγω της οικονομικής κρίσης, της μεταναστευτικής κρίσης, των διακυμάνσεων της τουριστικής κίνησης ή της έλλειψης καινοτομίας·
6. τονίζει ότι οι νησιωτικές περιοχές παρουσιάζουν γεωγραφικά, οικονομικά, δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά που, αφενός, είναι ιδιαίτερα σε σύγκριση με τις ηπειρωτικές περιοχές ενώ, αφετέρου, είναι κοινά στα διάφορα νησιά. Τα χαρακτηριστικά αυτά δημιουργούν μοναδικές προκλήσεις κατά την εφαρμογή των σχετικών ευρωπαϊκών πολιτικών:
 - μικρό μέγεθος (από άποψη έκτασης, πληθυσμού, οικονομίας),
 - απομακρυσμένη και/ή απόκεντρη θέση (χιλιομετρική και χρονική απόσταση από τις αγορές, ιδίως δε από την εσωτερική αγορά, και από τα κύρια δημογραφικά, βιομηχανικά, οικονομικά ή πολιτικά κέντρα),
 - ευάλωτη κατάσταση (από οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική άποψη)·
7. τονίζει ότι οι τρεις αυτές παράμετροι συνεπάγονται γεωφυσικά, οικονομικά και κοινωνικά μειονεκτήματα, όπως αναγνωρίζεται στο άρθρο 174 της ΣΛΕΕ, τα οποία υποσκάπτουν την ισότιμη ένταξη των νησιών στην κοινή αγορά, καθώς και την πλήρη χωροταξική ένταξη των κατοίκων τους· ειδικότερα, ενδέχεται να οδηγήσουν στις ακόλουθες καταστάσεις:
 - τοπική αγορά περιορισμένη και, σε περίπτωση αρχιπελάγους, κατακερματισμένη και απομακρυσμένη,
 - υψηλό μεταφορικό κόστος όσον αφορά τη διαχειριστική υποστήριξη, τους ναύλους και τις ασφάλειες, λόγω της απόστασης, αλλά και λόγω καταστάσεων ατελούς ανταγωνισμού (ολιγοπώλια ή ακόμη και μονοπώλια),
 - αδυναμία πραγματοποίησης οικονομικών κλίμακας, λόγω του μικρού μεγέθους της αγοράς, με αποτέλεσμα υψηλό κόστος ανά μονάδα, τόσο για τη λειτουργία των επιχειρήσεων όσο και των δημοσίων υπηρεσιών,

- ανεπαρκώς ανεπτυγμένες σχέσεις οριζόντιας ή κάθετης ενοποίησης της παραγωγής, καθώς υπάρχει ισχυρή τάση εξειδίκευσης στην εκμετάλλευση ενός πόρου, την παραγωγή ενός είδους αγαθών ή υπηρεσιών,
- έλλειψη ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού· ή μία τάση του ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού να εγκαταλείπει τα νησιά με σκοπό την αναζήτηση κατάλληλης θέσης εργασίας αλλού,
- έλλειψη επιχειρηματικής τεχνογνωσίας, καθώς οι επιχειρηματίες τείνουν να εγκαταλείπουν τα νησιά και να επενδύουν σε πιο αποδοτικές αγορές,
- έλλειψη υποδομών και προσφοράς υπηρεσιών για τις επιχειρήσεις, αντίστοιχου επιπέδου με των ηπειρωτικών περιοχών, όπως π. χ. στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, της κατάρτισης ή των κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου·

8. επικροτεί το έργο της διακομματικής ομάδας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις θάλασσες, τους ποταμούς, τα νησιά και τις παράκτιες περιοχές, καθώς και το έργο της επιτροπής νήσων της Διάσκεψης των Θαλασσιών Περιοχών της Περιφέρειας της Κοινότητας (Conference of Peripheral Maritime Regions — CPMR).

Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς — Η συμβολή των επιχειρηματιών των νησιωτικών περιοχών

9. διαπιστώνει ότι οι επιχειρηματίες και το επιχειρηματικό πνεύμα διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία θέσεων εργασίας και τον δυναμισμό της οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση· στα νησιά, όμως, η επιχειρηματική δραστηριότητα αντιμετωπίζει ιδιαίτερες διαρθρωτικές δυσχέρειες·

10. υπενθυμίζει ότι πολλές νησιωτικές οικονομίες έχουν αναπτύξει στρατηγικές ανάπτυξης που στηρίζονται στην αξιοποίηση οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και φυσικών πλεονεκτημάτων, όπως:

- οικονομία αυτοσυντήρησης, που εξασφαλίζει έναν κάποιο βαθμό ευημερίας στον πληθυσμό, ιδίως σε περιόδους κρίσης,
- εξαγωγή άκρως εξειδικευμένων προϊόντων, που εξασφαλίζουν την παρουσία του νησιού σε αγορές με μεγάλη προστιθέμενη αξία,
- τουρισμός, υπό διάφορες μορφές και πέρα από τον μαζικό αποκλειστικά τουρισμό,
- πρωτοβουλίες στον τομέα της πράσινης ενέργειας, που αποδεικνύουν την ικανότητα των μικρών νησιωτικών κοινοτήτων να ακολουθήσουν μια πορεία ενεργειακής μετάβασης,
- εκμετάλλευση «γεωστρατηγικών» προσόδων που δεν επηρεάζονται από τους περιορισμούς του μικρού μεγέθους ή της απομάκρυνσης (επιστημονικό παρατηρητήριο κ.λπ.),
- ανάπτυξη των νέων κλάδων της «πράσινης» και της «γαλάζιας» οικονομίας, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη νέων προγραμμάτων σπουδών που προσφέρουν την απαιτούμενη για τους κλάδους αυτούς κατάρτιση,

11. υπογραμμίζει ότι οι στρατηγικές αυτές, που εντοπίζουν και αξιοποιούν ιδιαίτερα οικονομικά περιουσιακά στοιχεία, προϋποθέτουν συχνά τη δημιουργικότητα, την ανάληψη κινδύνων και την αντοχή των νησιωτών επιχειρηματιών και απευθύνει έκκληση για πρόβλεψη της αναγκαίας ευελιξίας κατά τη χάραξη των δημόσιων πολιτικών υπέρ της επιχειρηματικότητας στα νησιά·

12. διαπιστώνει ότι η οικονομία των νησιών χαρακτηρίζεται από όχι ιδιαίτερα διαφοροποιημένο οικονομικό ιστό, με μεγάλο ποσοστό μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) —ή ακόμη και πολύ μικρών επιχειρήσεων— και σημαντικό αριθμό επιχειρηματιών που αναπτύσσουν πολλαπλές δραστηριότητες· διαπιστώνει ότι αυτός ο ιστός συνυπάρχει με ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις με μονοπωλιακή θέση, που δραστηριοποιούνται σε ειδικευμένους κλάδους (τουρισμός, μεταφορές, εξορύξεις, αλιεία κ.λπ.)·

13. καλεί τα θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη της ΕΕ να αποδίδουν μεγαλύτερη σημασία στη διατήρηση της ελευθερίας των συναλλαγών σε όλους τους κλάδους της αγοράς των νησιωτικών περιοχών, μεριμνώντας παράλληλα για τη διόρθωση των αδυναμιών της αγοράς·

14. υπενθυμίζει ότι τα νησιωτικά προϊόντα —συμπεριλαμβανομένων των πρώτων υλών— διατίθενται σε εξειδικευμένες αγορές, απευθύνονται σε συγκεκριμένη πελατεία και έχουν υψηλή τιμή πώλησης· η διαφοροποίηση του προϊόντος εξασφαλίζει αρκετά σημαντικά περιθώρια κέρδους για τη βιωσιμότητα της δραστηριότητας στο νησί· Ειδικότερα, η ανάδειξη του προϊόντος έγκειται στην αναγνώριση σημάτων ποιότητας και πολιτιστικών σημείων αναφοράς στην παγκόσμια αγορά αγαθών και υπηρεσιών·

15. επισημαίνει, ωστόσο, το διαφόρων ειδών πρόσθετο κόστος που υφίστανται οι επιχειρηματίες των νησιών, ακριβώς λόγω του νησιωτικού χαρακτήρα (πρώτες ύλες, παροχή υπηρεσιών, υλικοτεχνική υποστήριξη κ.λπ.), και το οποίο τελικά υπονομεύει την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών·

16. τονίζει ότι, ακόμη και στην περίπτωση ανταγωνιστικών και καλής ποιότητας προϊόντων, οι επιχειρηματίες καλούνται να αντιμετωπίσουν την έλλειψη ικανοτήτων έρευνας και ανάπτυξης (E&A), κατάλληλων για τις νησιωτικές περιοχές τεχνολογιών, ειδικών μηχανισμών για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους, καθώς και ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, λόγω της μεγάλης αποδημίας, ιδίως όταν ο όγκος του μόνιμου πληθυσμού είναι μικρός·

17. ως εκ τούτου, επικροτεί τις δράσεις που αναπτύσσονται στους τομείς αυτούς σε κλίμακα Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), ζητά όμως να ληφθούν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να βελτιωθούν οι βασικές προϋποθέσεις για τη συμβολή των νησιών σε μια ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς εντός της ΕΕ. Αυτό προϋποθέτει ότι οποιαδήποτε πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ως στόχο την προώθηση της επιχειρηματικότητας, για να είναι δίκαια και αποτελεσματική, πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ιδιαίτερες προκλήσεις των νησιών·

Πολιτικές συστάσεις με στόχο την ενίσχυση της κατά τόπους συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση

18. αναγνωρίζει ότι η πολιτική συνοχής έχει θεμελιώδη σημασία για την επιδίωξη ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση: συνιστά την πλέον κατάλληλη πολιτική για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων ανάπτυξης μεταξύ των νησιών και άλλων ευρωπαϊκών περιφερειών· ωστόσο, τονίζει ότι οι νησιωτικές περιοχές δεν διαθέτουν ειδικό καθεστώς στην πολιτική συνοχής, έτσι όπως ισχύει σήμερα·

19. υπενθυμίζει, επίσης, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εξόχως απόκεντρων περιφερειών —οκτώ εκ των οποίων είναι νησιωτικές—, οι οποίες βρίσκονται αντιμετώπιες με προβληματικές που επιδεινώνονται λόγω των ιδιαίτερων περιορισμών τους, που τις ξεχωρίζουν σε επίπεδο πρωτογενούς δικαίου και οι οποίοι υπονομεύουν σοβαρά την οικονομική και κοινωνική τους ανάπτυξη. Θα πρέπει συνεπώς να λαμβάνονται υπόψη·

20. συνιστά, λοιπόν, στην πολιτική συνοχής μετά το 2020, να αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στα νησιά, κατ' εφαρμογή των άρθρων 174 και 175 της ΣΛΕΕ. Ένα πρώτο βήμα προς την επίτευξη του στόχου αυτού θα ήταν να συμπεριληφθούν τα νησιά ως πρόσθετη κατηγορία στην πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1059/2003 όσον αφορά τις εδαφικές τυπολογίες (Tercet)·

21. συνιστά την οργάνωση «υπηρεσίας μίας στάσης» για τα νησιά (Island Desk) στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εντός της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης, όπως πρότεινε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο ψήφισμά του της 4ης Φεβρουαρίου 2016, επειδή προς το παρόν οι φορείς των νησιών —επιχειρήσεις και οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) — δεν έχουν πλήρη άποψη των χρηματοδοτικών μέσων και δυνατοτήτων της ΕΕ, καθώς είναι ευρέως διασκορπισμένα μεταξύ διαφόρων Γενικών Διευθύνσεων και διέπονται από πολλούς διαφορετικούς κανονισμούς·

22. επικροτεί την πρωτοβουλία «Αστικές καινοτόμοι δράσεις» και προτείνει, με βάση αυτό το παράδειγμα, να δημιουργηθούν ένας ιστότοπος στο διαδίκτυο και ένα ευρωπαϊκό ταμείο, με αποστολή τη σύνδεση σε δίκτυο των νησιών της ΕΕ, ώστε να διευκολυνθεί η ανταλλαγή εμπειριών και η από κοινού αξιοποίηση ενός συστήματος διοίκησης και καινοτομίας·

23. τονίζει ότι είναι σημαντικό να αξιοποιούνται όσο το δυνατόν καλύτερα οι συνέργειες μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ) και των λοιπών μέσων της Ένωσης (ιδίως των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων — ΕΔΕΤ), προκειμένου να αντισταθμίζονται οι οικονομικές επιπτώσεις των γεωφυσικών μειοεκδημάτων των νησιών·

24. ωστόσο, διαπιστώνει ότι, λόγω της μικρής κλίμακας πολλών από τα έργα που προτείνουν τα νησιά, φαίνεται μάλλον απρόσιτη για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις και τους ΟΤΑ των νησιών η χρηματοδότηση από το ΕΤΣΕ και ο δανεισμός από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)· ως εκ τούτου, συνιστά την κατάρτιση προγραμμάτων ειδικής τεχνικής υποστήριξης για τα νησιά, για να διαδοθούν τα χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης και να προωθηθεί η πρόσβαση σε αυτά·

25. ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την ΕΤΕπ να εξετάσουν κατά πόσον η τεχνική υποστήριξη που προσφέρει ο μηχανισμός JASPERS (Κοινή βοήθεια για την υποστήριξη των έργων στις ευρωπαϊκές περιφέρειες) θα μπορούσε να επεκταθεί και στα νησιά και να προσαρμοστεί για έργα μικρότερης κλίμακας·

26. τονίζει τη χρησιμότητα και τα πλεονεκτήματα που προσφέρει ο κανονισμός για τον ευρωπαϊκό όμιλο εδαφικής συνεργασίας [ΕΟΕΣ, κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1302/2013] για τους πρωτοβάθμιους και δευτεροβάθμιους ΟΤΑ και για τα νησιά της Ευρώπης, δεδομένου ότι, δυνάμει του κανονισμού αυτού, τα νησιά διαφορετικών κρατών μελών και μη μελών της ΕΕ μπορούν να συγκροτήσουν μια κοινή νομική οντότητα, χάρη στην οποία θα εργάζονται για την επίτευξη κοινών φιλοδοξιών και θα έχουν πρόσβαση στις χρηματοδοτήσεις της ΕΕ, με απλούστευση του διοικητικού φόρτου που θα μπορούσε κανονικά να συνεπάγεται μια τέτοια συνεργασία·

27. προτείνει να δημιουργηθεί ένα σύστημα ενισχύσεων της λειτουργίας για τις νησιωτικές επιχειρήσεις, που να αντισταθμίζει το πρόσθετο κόστος μεταφοράς· σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις περιφερειακές ενισχύσεις και με τον γενικό κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία (ΓΚΑΚ), οι ενισχύσεις αυτές θα έπρεπε να επιτρέπονται και να υπάγονται σε εξαίρεση, όπως ακριβώς ισχύει για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες και για τις αραιοκατοικημένες περιοχές·
28. προτείνει τη δραστικότερη χρήση των δυνατοτήτων που προσφέρει η συνεργατική οικονομία, μεταξύ άλλων και για την επίλυση προβλημάτων σχετικών με τη γεωγραφική απόσταση των νησιωτικών περιοχών·
29. τονίζει ότι είναι σημαντικό να αυξηθεί το ποσοστό δημόσιας παρέμβασης, αλλά και η ελκυστικότητα για την ιδιωτική παρέμβαση, στα έργα που υπάγονται σε κοινοτικά προγράμματα, όταν τα εν λόγω έργα δημιουργούν θέσεις εργασίας και πλούτο στο νησί και είναι οικολογικά βιώσιμα·
30. υπογραμμίζει ότι πολλοί φραγμοί που εμποδίζουν ειδικά την ανάπτυξη των νησιών δεν γίνονται αντιληπτοί με τη χρήση του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ ως δείκτη· προτείνει, λοιπόν, να διευρυνθεί το φάσμα των συμπληρωματικών δεικτών που χρησιμοποιούνται στην πολιτική συνοχής, ώστε να γίνεται καλύτερη εκτίμηση της κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης των νησιών, καθώς και του βαθμού ελκυστικότητάς τους·
31. ως δείκτες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιούνται, προτείνει τον δείκτη περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και τον δείκτη προσβασιμότητας, συνιστά όμως να συνεχιστούν οι εργασίες για την αναζήτηση και άλλων δεικτών, με βάση τους οποίους να μπορεί να σχηματίζεται πλήρης εικόνα του πρόσθετου κόστους που συνεπάγεται ο νησιωτικός χαρακτήρας· συνιστά να πραγματοποιήσει η Επιτροπή συγκριτικές μελέτες σχετικά με τις επιδόσεις των νησιωτικών επιχειρήσεων σε σύγκριση με τις αντίστοιχες της ηπειρωτικής χώρας, ακόμη και στις περιπτώσεις όπου η ηπειρωτική χώρα αποτελείται από ένα μόνο νησιωτικό κράτος μέλος·
32. ζητά να δοθεί προσοχή στις μη οικονομικές και δύσκολα μετρήσιμες πτυχές, συμπεριλαμβανομένων αυτών του περιβάλλοντος (ποιότητα και προσιτότητα), όταν πρόκειται για την αξιολόγηση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης των μόνιμων κατοίκων των νησιών και τον προσδιορισμό της οικονομικής ελκυστικότητας αυτών των περιοχών·
33. λαμβάνει υπό σημείωση τη χρησιμότητα της ετήσιας έκθεσης για τις ευρωπαϊκές ΜΜΕ που εκπονεί η Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς, Βιομηχανίας, Επιχειρηματικότητας και ΜΜΕ· συνιστά, ωστόσο, οι μελλοντικές εκδόσεις να περιλαμβάνουν και κατά τόπους δεδομένα, ώστε να γίνονται καλύτερα κατανοητές οι προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι νησιωτικές ΜΜΕ, καθώς και το ποσοστό επιτυχίας/αποτυχίας τους σε σύγκριση με τις αντίστοιχες της ηπειρωτικής χώρας·
34. λαμβάνει υπόψη τη χρησιμότητα εργαλείων όπως η αξιολόγηση εδαφικού αντικτύπου κατά την αξιολόγηση του αντικτύπου των ευρωπαϊκών πολιτικών στις νησιωτικές περιοχές· προτείνει να εισαχθεί μια ρήτρα «νησιωτικού χαρακτήρα» στη μέθοδο αξιολόγησης του αντικτύπου που χρησιμοποιεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ώστε να προβλέπονται τυχόν εν δυνάμει σοβαρές συνέπειες των πολιτικών αυτών στα νησιά·
35. σημειώνει ότι ενώ η χρήση στρατηγικών ευφυσούς εξειδίκευσης ως προϋπόθεσης για τη χορήγηση πόρων από τα ΕΔΕΤ μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη αυτών των στρατηγικών, σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο, η ιδιαιτερότητα των νησιωτικών οικονομιών απαιτεί την εξεύρεση εξατομικευμένων λύσεων· υπό αυτό το πρίσμα, ο κίνδυνος υπερβολικής εξάρτησης από έναν συγκεκριμένο κλάδο ή από μία δραστηριότητα, μπορεί να έχει ως συνέπεια τα νησιά να είναι εκτεθειμένα στον κίνδυνο της οικονομικής «μονοκαλλιέργειας» και στις στρεβλωτικές οικονομικές της συνέπειες (Dutch disease)·
36. εκτιμά ότι οι πρωτοβουλίες έξυπνης διαφοροποίησης ή μετατροπής, όπως λόγου χάρι η μετάβαση από τον μαζικό τουρισμό προς τον βιώσιμο τουρισμό, η ανάπτυξη των κλάδων της δημιουργίας, η ενσωμάτωση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις παραδοσιακές δραστηριότητες, η στοχευμένη εμπορική προώθηση που αναδεικνύει τους νησιωτικούς πόρους, αξίζουν όλως ιδιαίτερος την προσοχή της Επιτροπής·
37. ζητά να ενισχυθούν οι πολιτικές ενημέρωσης των πολιτών στα κράτη μέλη της ΕΕ ως προς τις δυνατότητες του τουρισμού στην ΕΕ. Επίσης, εισηγείται τη δημιουργία ενός πυκνότερου δικτύου συνδέσεων μεταξύ των περιοχών της ΕΕ, χάρι στο οποίο οι κάτοικοι των μεγάλων αστικών κέντρων της ΕΕ θα μπορούν να κάνουν τις διακοπές τους σε νησιωτικές περιφέρειες ιδιαίτερου φυσικού κάλλους·
38. υπογραμμίζει τη σημασία της αρχής της εταιρικής σχέσης, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 5 του κανονισμού περί κοινών διατάξεων (ΚΚΔ), προκειμένου να καθορίζονται οι ανάγκες του εκάστοτε τόπου με στόχο τον στρατηγικό σχεδιασμό της πολιτικής για τη συνοχή (προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή). Προς τούτο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών (ΕΤΠ) ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει την πραγματική εφαρμογή του ευρωπαϊκού κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση ως προϋπόθεση στη νομοθετική της πρόταση για την πολιτική συνοχής μετά το 2020·

39. καλεί τα κράτη μέλη να μεριμνούν για την πλήρη εφαρμογή της αρχής της εταιρικής σχέσης, ούτως ώστε οι ειδικές ανάγκες των νησιωτικών περιοχών να λαμβάνονται υπόψη στις συμφωνίες εταιρικής σχέσης και τα επιχειρησιακά προγράμματα·

40. επιμένει ότι οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές πρέπει να καλούνται να συμμετέχουν στη διαδικασία καθορισμού των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών των οποίων αποτελούν οι ίδιες αντικείμενο, ώστε το κάθε κανονιστικό πλαίσιο παρέμβασης να συμβαδίζει με τις συγκεκριμένες ανάγκες των νησιωτικών περιοχών, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας·

41. χαιρετίζει τις δυνατότητες χρηματοδότησης που προσφέρει ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», δεδομένου ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα νησιά· παρατηρεί, ωστόσο, ότι το κονδύλιο χρηματοδότησης των θαλάσσιων αρτηριών επικεντρώνεται στα κεντρικά και παγκόσμια δίκτυα και μπορεί να παραβλέπει τις συνδέσεις μεταξύ νησιών ή μεταξύ των νησιών και των περιφερειακών κέντρων· ως εκ τούτου, προτείνει να προβλεφθεί ειδική χρηματοδότηση για τα νησιά εντός του συνολικού κονδυλίου των θαλάσσιων αρτηριών·

42. αναγνωρίζει τις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή για τη στήριξη των επιχειρηματιών μέσω προγραμμάτων όπως το πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τις ΜΜΕ (COSME) και το InnoFin (Χρηματοδοτήσεις της ΕΕ για την Καινοτομία), στα πλαίσια του προγράμματος δράσης για την επιχειρηματικότητα 2020 ή του «Ορίζοντα 2020» όσον αφορά την καινοτομία, καθώς επίσης και τις εργασίες με αντικείμενο την Ένωση των Κεφαλαιαγορών. Η ΕΤΠ, όμως, εκτιμά ότι πρέπει οπωσδήποτε να ενταχθεί στα εν λόγω προγράμματα η εδαφική διάσταση (ιδιαιτέρως δε ο νησιωτικός χαρακτήρας), προκειμένου:

- να προωθηθεί η επιτυχής συμμετοχή των νησιωτών επιχειρηματιών,
- να προαχθεί η επαγγελματική κατάρτιση και η βελτίωση των προσόντων εντός των επιχειρήσεων στα νησιά,
- να διευκολυνθεί η πρόσβαση των επιχειρήσεων σε κεφάλαια, συμπεριλαμβανομένων των κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου,
- να μπορέσουν τα νησιά να ενταχθούν στα ευρωπαϊκά και παγκόσμια δίκτυα παραγωγής και διάδοσης της επιστημονικής και τεχνολογικής γνώσης και να επωφεληθούν από την ένταξη αυτή σε επίπεδο εμπορικής παραγωγής και κοινωνικής ευημερίας·

43. ζητεί από την Επιτροπή να χαράξει πρόγραμμα για την τόνωση των διαδικασιών καινοτομίας στις νησιωτικές οικονομίες, την ανάδειξη των τοπικών πόρων, τη στήριξη της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την επεξεργασία των απορριμμάτων, τη διαχείριση των υδάτων, την προώθηση της φυσικής και της πολιτιστικής κληρονομιάς και την επιδίωξη της οργάνωσης μιας κυκλικής οικονομίας· ο όρος «καινοτομία» καλύπτει εδώ τον τεχνολογικό, τον οργανωτικό, τον κοινωνικό και τον περιβαλλοντικό τομέα·

44. επισημαίνει τη σημασία των κρατικών ενισχύσεων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει η μικρή κλίμακα, η απομακρυσμένη θέση και η απομόνωση των νησιωτικών περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα φυσικά και μόνιμα αυτά χαρακτηριστικά υπονομεύουν την αποτελεσματικότητα και την οργάνωση πολλών στρατηγικών για τα νησιά κλάδων, όπως οι μεταφορές, η ενέργεια και η ψηφιακή συνδεσιμότητα·

45. υπενθυμίζει ότι οι υποδομές και η οργάνωση εσωτερικών και εξωτερικών μεταφορών που να είναι αξιόπιστες και συγκρίσιμες —από άποψη κόστους— με τις αντίστοιχες της ηπειρωτικής χώρας συνιστούν αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη και την οικονομική ανταγωνιστικότητα ενός νησιού·

46. προτείνει τα κριτήρια επιλεξιμότητας για ενισχύσεις των υποδομών και των δικτύων μεταφορών (κατασκευή, εκσυγχρονισμός, εξοπλισμός) να είναι πιο ευέλικτα για τα νησιά, ώστε να επιτρέπουν την όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερη διασύνδεση με το σύστημα μεταφορών της ηπειρωτικής χώρας και την καλύτερη δυνατή ενσωμάτωση στον ευρωπαϊκό χώρο και την ευρωπαϊκή αγορά·

47. ζητά οι ενισχύσεις αυτές να διευκολύνουν τις συνδέσεις μεταξύ νησιών, στην περίπτωση αρχιπελάγους, ή στο εσωτερικό ενός νησιού, στην περίπτωση ορεινών νησιών, και να αποτελούν κίνητρο για επενδύσεις σε μέσα μεταφοράς χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών [πλοία που κινούνται με υγροποιημένο φυσικό αέριο (ΥΦΑ), σταθμοί εξυπηρέτησης ηλεκτρικών οχημάτων κ.λπ.]·

48. υπογραμμίζει ότι οι νησιωτικές αγορές, δεδομένου ότι είναι συχνά μικρές και απομακρυσμένες, δεν είναι ιδιαίτερα ελκυστικές για την παροχή προϊόντων ή υπηρεσιών από επιχειρήσεις της ηπειρωτικής χώρας, γεγονός που εμποδίζει εκ των πραγμάτων την πρόσβαση των καταναλωτών και των επιχειρήσεων των νησιών στα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της ενιαίας αγοράς. Αυτό ισχύει όλως ιδιαιτέρως για τις συνδέσεις μεταφορών και την παροχή ενέργειας, κλάδοι κείρας σημασίας για την ανταγωνιστικότητα των νησιωτικών επιχειρήσεων· συνιστά, λοιπόν, οι κλάδοι αυτοί να εξαίρονται από τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων όταν πρόκειται για νησιά·

49. στο ίδιο πνεύμα, προτείνει επίσης να παρέχεται μεγαλύτερη ευελιξία για τα νησιά στον κανονισμό περί ενισχύσεων ήσσονος σημασίας, καθώς και στις απαιτήσεις σχετικά με τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων, επειδή σε πολλές περιπτώσεις, κατά την εφαρμογή των διαδικασιών διαβούλευσης, δεν είναι δυνατό να υποβληθούν περισσότερες από μία προσφορές·
50. συμφωνεί με την ευελιξία που εφαρμόζεται προς το παρόν όσον αφορά τα καθεστότα βάσει των οποίων τα νησιά μπορούν να επωφελούνται από ειδικά φορολογικά κίνητρα ή μείωση του συντελεστή φορολογίας των επιχειρήσεων, για λόγους αντιστάθμισης του πρόσθετου κόστους που συνεπάγεται ο νησιωτικός χαρακτήρας, και ευελπιστεί ότι η ευελιξία αυτή θα εξακολουθήσει να ισχύει· συνιστά την προσφυγή σε ένα σύστημα κινήτρων για καινοτομία και επενδύσεις με στόχο την τόνωση της παραγωγής και την προώθηση των εξαγωγών, πέραν της τοπικής κατανάλωσης·
51. χαιρετίζει την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να συμπεριλάβει ειδικό κεφάλαιο για τα νησιά στην προσεχή έκθεση για τη συνοχή. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών καλεί την Επιτροπή να υποδεικνύει στο εν λόγω κεφάλαιο τον τρόπο εφαρμογής των συστάσεων που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση·
52. καλεί τη μαλτέζικη Προεδρία να δώσει συνέχεια στις εν λόγω πολιτικές συστάσεις και να συνεργαστεί στενά με την Επιτροπή των Περιφερειών για την εφαρμογή τους.

Βρυξέλλες, 12 Μαΐου 2017.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών
Markku MARKKULA
